

Diversiteit van muziekbeoefening in Delfshaven

Aušra Listavičiūtė¹

Muziekbeoefening kent vele verschijningsvormen, zeker in etnisch-cultureel gemengde stadswijken. Aušra Listavičiūtė verkende in 2017 de vele formele en informele verbanden waarin mensen in het Rotterdamse stadsdeel Delfshaven hun muzikale hobby vormgeven. Zij geeft in dit artikel een bloemlezing van wat zij allemaal aantrof.

1 Met dank aan Oscar van der Pluijm (WMDC/podium Grounds) en Jan Meijer (Rotterdams Volkstheater).

Delfshaven is een bestuurscommissiegebied in het westen van Rotterdam en omvat de wijken Delfshaven, Schiemond, Middelland, Nieuwe Westen, Spangen, Bospolder / Tussendijken, Nieuw Mathenesse, Oud Mathenesse en Witte Dorp. Dit gebied is een meltingpot van culturen: naast autochtonen (circa 30%) wonen er onder meer mensen met een Surinaamse, Antilliaanse, Kaapverdiaanse, Turkse en Marokkaanse achtergrond.

Er vinden veel culturele activiteiten plaats, in buurthuizen, kerken en privé-ruimtes, maar ook in culturele instellingen zoals het World Music & Dance Centre (WMDC)², podium Grounds en het Maaspodium. Professionele musici als Sabrina Starke, Gery Mendes, Magda Mendes en Broederliefde hebben er bovendien hun thuishaven.

Hieronder volgt een greep uit de vele vormen van amateurmuziekbeoefening in Delfshaven. Een compleet beeld geven is onbegonnen werk. Deze bloemlezing illustreert de grote verscheidenheid aan zowel muziekstijlen als manieren waarop mensen aan hun hobby vorm en inhoud geven. Les volgen en beoefening blijken niet altijd strikt te scheiden. Evenmin is de grens tussen formeel en informeel altijd strak te trekken. Dit artikel werkt van formeel naar informeel, om te eindigen met een voorbeeld van iemand die volstrekt op eigen houtje bezig is.

Werelds Delfshaven Festival

De rijkdom aan muziek, dans en *spoken word* uit verschillende culturen is jaarlijks tijdens het Werelds Delfshaven Festival te zien. In 2009 signaleerden de coördinator van het Rotterdams Volkstheater Jan Meijer, cultuurscout Delfshaven Esther Gernette en opbouwwerker Theo de Lange de behoefte van zelforganisaties om zichzelf gezamenlijk te presenteren. Eerst trok het Rotterdams Volkstheater het festival, met de cultuurscout van Delfshaven als adviserend partner. Het festival vond toen op het Heemraadsplein plaats, hét centrale plein in Delfshaven en trefpunt van Kaapverdianen. Vanaf 2015 is het festival een coproductie van het Rotterdams Volkstheater en podium Grounds en vindt het plaats achter De Machinist aan de Schie, volgens de organisatoren een goede plek om verder te groeien en met een zowel lokale als stedelijke uitstraling.

Het multidisciplinaire festival is op deze locatie van een zaterdagmiddag uitgegroeid tot een driedaags gratis evenement met circa vijfduizend bezoekers. Er is parallelprogrammering op drie podia, met participatie van bewoners, gemeenschappen, organisaties, amateurs en professionele artiesten uit Delfshaven en daarbuiten. Diversiteit van disciplines en culturen van Delfshaven staat centraal. Stichting FullMoon Babylon verzorgt op

2 Een samenwerking (verzamelgebouw) van podium Grounds, de Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam (SKVR) en de kunstvakopleiding Codarts.

vrijdagavond de start van het festival met een showcaseprogramma (voor de stichting de seizoensafsluiting). Studenten van de afdeling wereldmuziek van Codarts vormen de kern van dit programma en daarmee verzekert FullMoon Babylon zich van kwaliteit en culturele diversiteit van de muziek. Zaterdag is er overdag een familieprogramma. 's Avonds krijgt jong talent – amateurs en professionals – uit Delfshaven een podium: rappers, dj's, *spoken word*-artiesten, dansers en zangers zorgen voor een uiterst gevarieerd programma. Zondag is een familie- en traditiedag. De focus ligt dan meer op verschillende gemeenschappen, van kasekoband tot Balkandans, van Eritrese koffieceremonie tot Marokkaanse thee, van oer-Hollandse fanfare tot Javaanse dans. Verder zijn er optredens van een gamelanorkest en van de vele koren die de wijk rijk is. Het Werelds Delfshaven Festival toont daarmee alle facetten van de wijk.

De organisatie doet naast dit festival meer voor de wijk. Zo is er een Werelds Delfshaven wintereditie in Grounds en zijn er diverse Wereld Wijde Wijk-edities op verschillende pleinen in Delfshaven, met de nadrukkelijke focus op lokale culturele organisaties en artiesten. Zo werkt Werelds Delfshaven aan een bruisend cultureel netwerk in Delfshaven.

SKVR-wijkmuziekscholen

In het World Music & Dance Centre (WMDC) is een leslocatie van de Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam (SKVR) gevestigd. Leerlingen van alle leeftijden en stijlen (klassiek, pop, jazz en wereldmuziek) ontmoeten elkaar in de wekelijkse instrumentlessen, orkesten en ensembles of op het Open Podium waar ook niet-SKVR-leerlingen gebruik van kunnen maken. De SKVR verzorgt daarnaast naschoolse muziek- en orkestlessen op basisscholen in de wijken Schiemond, Spangen en Tussendijken. Kinderen leren hier om samen muziek te maken op viool, keyboard, saz, accordeon, klarinet, saxofoon en (elektronisch) drumstel.

Showband Oud-Mathenesse

Showband Oud-Mathenesse, officieel 'Drumband en Majorettepeloton Oud-Mathenesse Rotterdam' verschilt van andere brassbands en fanfareorkesten doordat de formatie beperkt is tot slagwerkinstrumenten (basdrums, cymbals en snare drums) en dwarsfluiten. De showband begon omstreeks 1968 toen Martin van den Bosch en zijn dochter Ingrid een muziekclubje startten voor

de kinderen uit Het Witte Dorp en Oud Mathenesse. Het clubje groeide uit tot een drumband met majorettes. Tegenwoordig staat de showband onder de leiding van Ed van Gelder. De lessen vinden plaats in buurthuis de Put, waar wekelijks 22 jongeren muziekles krijgen en 23 senioren repeteren. Op dit moment zijn er geen majorettes. ‘Meisjes vinden de kleding ouderwets, ze willen niet meer in pakjes met korte rokjes lopen’, aldus Van Gelder.

De afgelopen vijf jaar verdubbelden het aantal leden en het aantal concerten (inmiddels twintig per jaar). Van Gelder: ‘Drie keer per jaar zijn we bezig met het werven van nieuwe leden. We delen rond 1500 flyers uit, maken mond-op-mond reclame, organiseren een open dag en optredens. Drie keer per jaar in de periodes van oktober-december, januari-maart en april-juni doen we mee aan ZoWel! Sport & Activity voor kinderen.’ De band geeft zit- en loopconcerten in de hele regio. Ze neemt verder deel aan wijkactiviteiten, festivals (zoals Avondvierdaagse), bedrijfsfeesten en straatparades.

Choro school

De Choro school is de eerste Europese afdeling van de Escola Portátil de Música (EPM, draagbare muziekschool) in Rio de Janeiro. De afdeling is in 2012 met toestemming uit Rio opgericht door gitarist Marijn van der Linden. Leerlingen komen uit heel Nederland en zelfs België en Duitsland voor lessen in samba en choro (een muziekvorm die in de negentiende eeuw in Rio is ontstaan door samensmelting van Europese dansmuziek en Afrikaanse ritmes). Er zijn lessen voor zang en diverse instrumenten: dwarsfluit, zang, piano, pandeiro, sax, gitaar (zes- en zevensnarig) en cavaquinho (sopraan-gitaar). Op deze school zitten kinderen en volwassen amateurs, maar ook professionals en conservatoriumstudenten.

Behalve muzieklessen zijn er ook lessen in capoeira, een Braziliaanse vechtsport die zijn oorsprong vindt in de slavernij. Hier wordt capoeira volgens de traditie begeleid met live zang en muziek op typisch Braziliaanse instrumenten: berimbau (snaarinstrument), pandeiro (percussie), caxixi (percussie), atabaque (percussie) en agogô-bel. Na afloop van de lessen spelen mensen samen in een roda (sessie) en zijn er Braziliaanse hapjes. Jaarlijks organiseert de school een ‘Choro Sunday’ in Grounds en het Choro Festival. Voor beide evenementen verzorgen Braziliaanse musici (de ‘masters’) een concert en een masterclass. Daarnaast organiseert de school vele andere kleine evenementen in de stad Rotterdam, vaak in samenwerking met andere lokale organisaties.

Zangschool Rotterdam

In bedrijfsverzamel pand De Fabriek van Delfshaven is sinds 2013 Zangschool Rotterdam gevestigd, een privaat initiatief van zangdocente, zangeres en actrice Marga Zwirs. Ze gebruikt verschillende zangmethodes, zoals het Universal Voice System (UVS) en Estill Voice Training (EVT) en leerlingen kunnen kiezen voor alle stijlen, van opera tot jazz. Mensen uit heel Rotterdam, van jong tot oud, van beginner tot (ver)gevorderd, komen hier lessen volgen. De school groeit nog steeds, heeft duizend leerlingen en werkt met een team van tien professionele zangdocenten. Drie keer per jaar geven leerlingen eindpresentaties en kunnen ze podiumervaring opdoen op het nabijgelegen podium Grounds.

Koren in Delfshaven

Delfshaven kent een flink aantal koren. De doelen lopen uiteen van vrijetijdsbesteding, een sociaal-maatschappelijke rol, de aanbidding van God en professionele beoefening van muziek. De meeste zijn amateurkoren, die een professionele dirigent(e) en soms professionele begeleiding inhuren. Hierna beschrijf ik enkele koren.

Het Spangen Gospel Choir is een christelijk gemengd koor met zowel een kerkelijk als vrijetijdskarakter. Hun passie is gospel, Nederlands- of Engelstalige nummers. Het koor repeteert een keer per twee weken en huurt een professionele dirigent en pianist in.

Vrouwenkoor Grenzeloos repeteert wekelijks in het Rosa buurthuis. De leden zijn vrouwen uit diverse culturen die onder begeleiding staan van een professionele dirigente. In het Smartlappenkoor Delfshaven en in het Kolkkoor zingen oudere mensen. Corps d'Esprit en Wijkkoor 3021 zijn beide gemengde amateurkoren met een vrijetijds- en sociaal karakter.

Het Rotterdams Jongenskoor is in 1957 opgericht, trad in binnen- en buitenland op en heeft diverse cd's op naam staan. Het repertoire bestaat onder meer uit klassieke muziek. Het koor repeteert tegenwoordig een keer per week op het oude schip Fighter en de activiteiten zijn op een lager pitje gezet.

Daarnaast zijn er ook enkele schoolkoren, zoals het Vierambachtsschoolkoor, Mozaïekschoolkoor en het schoolkoor van IBS Al-Ghazali. Veel kerken hebben ook koren: de Brandaris, de Pelgrimvaderskerk van Oud-Delfshaven en de migrantenparochie Paróquia Nossa Senhora da Paz Rotterdam. Tot slot is er de Kathedrale Laurentius & Elisabeth Cantorij.

Oefenruimte De Frikandel

Oefenruimte De Frikandel is gevestigd in de kelder van een voormalige wietkwekerij aan de oever van de Schie. Twee vrienden hebben hier vier oefenruimtes ingericht voor bands tot maximaal negen personen en een kleinere ruimte voor maximaal vijf personen. Er oefenen ongeveer dertig bands op vaste basis en zeventig bands op losvaste basis, uit Rotterdam en omgeving en in de meest uiteenlopende stijlen. De vrienden organiseren jaarlijks het Festival de Frikandel, afwisselend in Grounds en in De Nieuwe Tuin achter De Machinist (voormalig Landgoed van Cool tot Terhave). De line-up is een selectie van de beste bands die in de oefenruimtes gebruiken.

Rockschool El Mono Flamenco

In de wijk Middelland heeft gitarist Marcus Serck zijn boetiek met geïmporteerde gitaren uit Spanje, accessoires, leermethoden en boeken. Naast de winkel heeft hij een kleine muziekschool opgezet waar kinderen (bas)gitaar en drumles kunnen krijgen en in een band spelen. Meestal oefenen kinderen er rock- en popliedjes.

The Urban Family

Op initiatief van de stichting Thuis Op Straat (TOS) en Real Events is in 2015 de stichting The Urban Family (TUF) opgericht om jongeren in Spangen een positieve bijdrage te laten leveren aan hun leefomgeving en ze daarmee ook een beter toekomstperspectief te bieden. TUF bestaat uit een muziekstudio en een werkplek en verzorgt rapworkshops aan de kinderen van zes wijk-scholen en maakte met het urbanfestival BellamyBeats een rap over de wijk, waar een cd van is uitgebracht. Daarnaast organiseren de jongeren verschillende evenementen in Spangen voor andere jongeren, zoals BellamyBeats. Ook voor jongeren die niet veel met muziek hebben, is er een werkplek ingericht: zij helpen buurtbewoners bij tuinieren en het opknappen van portieken. Hierdoor daalde de straatoverlast.

Spang!

Spang! is een voormalige sportzaal bij het Sparta-stadion, die José da Silva en Clyde Pinas begin 2016 hebben omgetoverd tot een opnamestudio en broedplaats voor producers en dj's. Jongeren zijn er, zelf of in workshops, bezig met alle facetten van muziek maken: rappen, zingen, produceren, eigen beats, videoclipen maken, evenementen organiseren en omgaan met multimedia. Er zijn één grote en drie kleine studio's en een evenementenzaal.

Samuel Semedo

Dj en producer Samuel Semedo geeft muziekworkshops aan jongeren in Delfshaven. Hij is autodidact, onder meer via tutorials op YouTube. 'Workshops geven begon vanzelf. Er zijn in Delfshaven wel studio's, maar producers zijn zelf aan het werk. (...) Toen heb ik gehoord dat ik voor mijn initiatief subsidie kon aanvragen. Dat heb ik gedaan. Via mond-op-mond reclame komen jongeren naar mijn muziekworkshops.' Veel jongens willen dj of producer worden, vooral hiphop is populair. Tijdens workshops kunnen ze een mini-ep of album maken.

Gamelanorkest Trisno Soeworo

Een Opzoomer-project³ in Middelland bracht in 1989 Javanen uit Rotterdam en omstreken bij elkaar. Dat bleek een impuls vaker om bij elkaar te komen. Om Javaans-Surinaamse ouderen uit hun isolement te halen is een gamelanorkest gestart en ondergebracht in stichting Bebarengan Anggawe Rukuning Rakyat ('Samen brengen wij onze cultuur bij elkaar'). Doel van het orkest is om de eigen cultuur te beoefenen, te behouden en te presenteren. De orkestleden komen vrijdagavond en zondagmiddag in het Huis van de wijk Schiemond bij elkaar om gamelan te bespelen, te zingen en te dansen. Op die plek repeteren ook vijf Javaanse popbands en worden Javaanse tradities als klederdracht, eten en taal in ere gehouden.

3 Voor een omschrijving van dit Rotterdamse burgerparticipatieproject, zie www.opzoormee.nl

Kaapverdiaanse muziek

Er zijn een paar plekken in Delfshaven waar Kaapverdiëners zich spontaan verzamelen en muziek spelen. Bij Kaapverdiaanse bewonersvereniging A. Pousada bijvoorbeeld wordt in het weekend mazurka gedanst en muziek gespeeld. Professionals en amateurs komen bij elkaar om muziek te spelen. Ze leren van elkaar en beleven hun muziek.

Kaapverdiaanse batukgroep

De stichting Casa Tiberias heeft mensen bij elkaar gebracht die batuk wilden leren spelen, een Kaapverdiaans muziekgenre. Er is een batukgroep van zo'n acht vrouwen en een man die twee keer per maand samen oefenen en de eigen cultuur leren kennen. Autodidact Bitá Semedo Varela uit Praia geeft lessen in spelen en zingen. Batuk speelt men in een kring, met speelzakken en zang, in polyritmie met geïmproviseerde teksten.

Ettaouhid

Ettaouhid is een zelfstandige sociaal-culturele vereniging met islamitische basis gevestigd in Middelland en het Oude Westen. De Marokkaanse vereniging werd ruim 25 jaar geleden opgericht door Rotterdamse studenten en telt op dit moment ongeveer zeventig leden. Via haar dochterstichting Al Wahda organiseert de vereniging diverse culturele activiteiten, zoals darboukaspeellessen voor kinderen. Verder is er een mannenkoor (Al Wahda Afrah) en een meidenkoor. De vereniging doet dit op eigen kracht en huurt geen professionals in.

Indiase muziekschool Rasique

Prewien Pandohi-Mishre is een zanger en musicus uit Rotterdam, gespecialiseerd in Indiase klassieke (Khayal) en meditatieve (Kirtan, Bhajan) muziekstijlen. Hij volgt een master Indiase klassieke muziek op Codarts. Om de Indiase muziek te stimuleren heeft hij Rasique Music School opgericht, sinds 2018 gevestigd in Grounds. Elke zaterdagochtend geeft hij les in de Noord-Indiase klassieke zang en enkele verwante zangstijlen.

Stewy Fonseca Gomes

De meeste mensen beoefenen hun creatieve hobby alleen, ook in de muziek. Daarom besluit ik met iemand die volstrekt op eigen houtje met muziek in de weer is. Beatmaker en producer Stewy Fonseca Gomes is vooral thuis bezig met muziek maken, soms bij vrienden. Muziek heeft hij van huis uit meegekregen en hij heeft zijn eigen weg verder gevonden door het volgen op sociale media van shows en video's van professionele musici of producers, via YouTube-tutorials en via workshops van muziek- of wijkorganisaties. Zijn eigen creaties deelt hij op internet, waarop hij via sociale media reacties krijgt en met anderen kennis en ervaring deelt.

Aušra Listavičiūtė is musicoloog,
journalist en cultuurmanager.
Sinds 2013 werkt zij bij podium
Grounds in Rotterdam Delfshaven
als wijkcoördinator.
E ausra@grounds.nu